

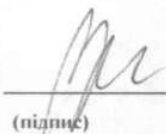
Робоча програма з дисципліни «Інвазійні хвороби продуктивних тварин тварин» для студентів за спеціальністю **211 «Ветеринарна медицина»**.

Розробники: д.в.н., професор **Кассіч В.Ю.**
ст. викладач **Лазоренко Л.М.**

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри епізоотології та паразитології.
Протокол № 15 від “ 1 ” червня 2020 року

Завідувач кафедри епізоотології та паразитології

(підпис)

(**Кассіч В.Ю.**)

(прізвище та ініціали)

Погоджено:

Гарант освітньої програми

Л.Г. Улько

Декан факультету ветмедицини

О.Л. Нечипоренко

Методист відділу якості освіти
ліцензування та акредитації

Зареєстровано в електронній базі: дата: **03.07** 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 21 «Ветеринарна медицина»	<i>Нормативна</i>	
Модулів – 2	Спеціальність 211 «Ветеринарна медицина»	Рік підготовки:	
Змістових модулів: 2		2020-2021 й	
		Курс	
		4	-
		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		7-й	-
	Лекції		
	16	-	
	Лабораторні		
	30 год.	-	
	Самостійна робота		
	44 год.	-	
	Індивідуальні завдання:		
	-		
	Вид контролю: <i>Виконання письмового завдання, іспит</i>		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1 самостійної роботи студента - 7	Освітній ступінь: <i>бакалавр</i>		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання - 33/ 67% (30/60)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є навчити студентів досліджувати об'єкти довкілля, вивчати паразитологічну ситуацію та проводити біоекологічні методи профілактики паразитозів у господарствах різної форми власності.

Завданням дисципліни є оволодіння студентами теоретичних і практичних знань із питань екології збудників паразитозів та біологічного забруднення ними навколишнього середовища.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: теоретичні та практичні основи екологічної зоопаразитології, екологічні, епізоотологічні та епідеміологічні особливості збудників паразитозів, джерела, шляхи поширення та фактори забруднення довкілля паразитичними елементами, шляхи вивчення паразитичної ситуації, методи дослідження проміжних та резервуарних хазяїв зоопаразитів.

вміти: визначати збудників паразитозів до виду та користуватися основною термінологією, володіти основними методами дослідження дефінітивних, проміжних та резервуарних хазяїв зоопаразитів.

3. Програма навчальної дисципліни

Програма з дисципліни «Глобальна паразитологія» рекомендована і затверджена Департаментом науково-освітнього забезпечення АПВ та розвитку сільських територій Міністерства аграрної політики та продовольства України 11 червня 2014 року.

Змістовий модуль 1. Екологія зоопаразитів

Тема 1. Біологічні та екологічні основи паразитизму. Еколого-біологічні особливості найпростіших, гельмінтів, кліщів та комах. Тварини – як джерело збудників інвазійних хвороб для інших тварин та людей, а також як переносники збудників паразитозів. Навколишнє середовище та шляхи його забруднення. Біологічне забруднення навколишнього середовища ооцистами, яйцями і личинками паразитів. Охорона праці при виконанні паразитологічних досліджень, а також при роботі з інвазійним матеріалом та тваринами ураженими збудниками інвазійних хвороб. Обладнання та матеріали для паразитологічних досліджень. Правила взяття матеріалу для паразитологічних досліджень.

Транспортування та зберігання паразитологічного матеріалу. Правила догляду за тваринами, ураженими збудниками інвазійних хвороб. Взяття матеріалу для дослідження на протозоози. Взяття матеріалу для дослідження на гельмінтози. Взяття матеріалу для дослідження на акарози. Взяття матеріалу для дослідження на ентомози.

Тема 2. Екологічні, епізоотологічні та епідеміологічні особливості збудників паразитозів. Інвазійний процес при інвазійних хворобах. Розмноження зоопаразитів та їх плодовитість. Розвиток яєць та личинок гельмінтів в довкіллі. Шляхи проникнення інвазійного матеріалу в організм дефінітивного хазяїна.

Еколого-біологічні особливості трематод, цестод. Біологічне забруднення довкілля яйцями трематод, цестод. Фактори, що впливають на паразитологічні дослідження об'єктів довкілля. Життєздатність збудників інвазійних хвороб у довкіллі. Методи паразитологічних досліджень об'єктів довкілля. Дезінвазія об'єктів довкілля. Екологічна профілактика при гельмінтозах тварин.

Тема 3. Шляхи виділення яєць і личинок зоопаразитів із організму дефінітивних хазяїв та шляхи їх зараження. Виділення ооцист, яєць та личинок

зоопаразитів із організму дефінітивного хазяїна у доквілля в залежності від стадії розвитку збудників інвазійних хвороб та їх локалізації. Особливості біологічного забруднення навколишнього середовища ооцистами, яйцями та личинками зоопаразитів. Строки зберігання збудників інвазійних хвороб в доквіллі. Фактори зараження тварин та людей збудниками антропозоонозів. Шляхи зараження тварин та людей збудниками інвазійних хвороб. Еколого-біологічні особливості нематод та акантоцефалів. Біологічне забруднення доквілля яйцями нематод та акантоцефалів. Екологічна профілактика при гельмінтозах тварин. Роль безхребетних як проміжних хазяїв гельмінтів. Дослідження хребетних водних біоценозів (риб – проміжних хазяїв опісторхісів, метагонімусів, нанофіетусів, дифілоботрій, анізакісів). Дослідження молюсків на наявність адолескаріїв. Дослідження ракоподібних наявність проміжних стадій розвитку зоопаразитів. Навколишнє середовище та шляхи його зараження

Тема 4. Джерела, шляхи поширення та фактори забруднення доквілля ооцистами, яйцями і личинками зоопаразитів. Джерела біологічного забруднення доквілля. Шляхи поширення інвазійних елементів у доквіллі. Фактори біологічного забруднення доквілля ооцистами, яйцями та личинками зоопаразитів. Еколого-біологічні особливості кліщів, комах та найпростіших. Пасовищна профілактика гельмінтозів. Хіміопроділактика інвазійних хвороб. Дослідження кліщів, жуків, кровосисних комах, на наявність проміжних стадій розвитку зоопаразитів. Розвиток кліщів і комах у доквіллі. Виділення ооцист яєць та личинок зоопаразитів із організму дефінітивного хазяїна. Життєздатність збудників інвазійних хвороб у доквіллі. Джерела біологічного забруднення доквілля. Шляхи поширення інвазійних елементів у доквілля.

Змістовий модуль 2. Моніторинг паразитологічної ситуації та паразитологічні дослідження.

Тема 1. Клініко-епізоотологічні дослідження тварин і людей на паразитози.

Аналіз статистичної ветеринарної звітності. Обстеження тварин і людей на паразитози. Паразитологічне обстеження тварин та об'єктів доквілля. Роль проміжних хазяїнів гельмінтів у поширенні інвазійних хвороб. Визначення екстенсивності та інтенсивності інвазії у проміжних хазяїнів.

Дослідження проміжних хазяїв – збудників паразитозоонозів. Шляхи виділення ооцист, яєць та личинок паразитів із організму хазяїна. Епізоотологічне обстеження тварин і людей на паразитози. Епідеміологічне обстеження тварин і людей на паразитози. Клінічне обстеження тварин і людей на паразитози.

Дослідження проміжних хазяїв – збудників паразитозоонозів.

Тема 2. Паразитологічні дослідження об'єктів доквілля. Методи паразитологічних досліджень об'єктів доквілля. Фактори, що впливають на паразитологічні дослідження об'єктів доквілля. Паразитологічні дослідження проміжних та резервуарних хазяїв зоопаразитів. Фактори, що впливають на забрудненість об'єктів доквілля ооцистами, яйцями та личинками зоопаразитів. Ветеринарно - санітарна оцінка водойм і пасовищ, місць проживання тимчасових ектопаразитів. Ветеринарно - санітарна оцінка тваринницьких приміщень і прифермерських територій. Дослідження проб гною. Дослідження проб ґрунту. Дослідження зскрібків із об'єктів тваринницьких приміщень. Дослідження проб трави та сіна. Дослідження проб води відкритих водойм. Дослідження проб овочів та ягід. Дослідження, фруктів та столової зелені. Дослідження молока та молочних продуктів.

Тема 3. Паразитологічні дослідження тварин. Клінічне обстеження тварин і людей на паразитози. Методи паразитологічних досліджень тварин. Фактори, що впливають на їх ефективність. Раціональні строки проведення паразитологічних досліджень тварин. Дослідження тварин на гельмінтози. Дослідження тварин на протозойні хвороби. Акарологічні та ентомологічні дослідження тварин. Дослідження птахів на ураженість личинками гельмінтів. Дослідження ссавців на ураженість личинками гельмінтів. Дослідження великої рогатої худоби на цистицеркоз. Дослідження великої рогатої худоби на ехінококоз. Дослідження зайцеподібних на цистицеркоз. Дослідження зайцеподібних на альвеококоз.

Дослідження туш свиней та великої рогатої худоби на цистицеркоз. Дослідження туш свиней та великої рогатої худоби на ехінококоз. Дослідження туш свиней та інших ссавців з метою виявлення личинок трихінел. Дослідження туш свиней та інших ссавців з метою виявлення личинок цистицерків. Дослідження туш свиней та інших ссавців з метою виявлення личинок саркоцист. Визначення життєздатності личинок трихінел. Визначення життєздатності личинок цистицерка бичачого. Визначення життєздатності личинок свинячого ців'яка.

Тема 4. Дослідження проміжних та резервуарних хазяїв з метою виявлення збудників паразитозоонозів. Дослідження проміжних хазяїв з метою виявлення збудників паразитозоонозів. Дослідження малощетинкових червів (*Oligochaeta*). Дослідження ґрунтових або орибатидних кліщів (*Oribatea*). Дослідження риби на ураженість личинками гельмінтів. Визначення життєздатності личинок гельмінтів. Дослідження амфібій на ураженість личинками гельмінтів. Дослідження плазунів на ураженість личинками гельмінтів. Фактори, що впливають на забрудненість об'єктів довкілля ооцистами, яйцями та личинками зоопаразитів. Фактори, що впливають на їх ефективність паразитологічних досліджень. Дослідження туш ссавців на м'ясопереробних підприємствах. Дослідження туш свиней та великої рогатої худоби на цистицеркоз і ехінококоз. Дослідження туш свиней та інших ссавців з метою виявлення личинок трихінел, саркоцист. Визначення життєздатності личинок трихінел та цистицерків бичачого і свинячого ців'яків. Визначення життєздатності яєць та личинок гельмінтів за способом біологічної проби.

Паразитологічні дослідження, проміжних та резервуарних хазяїв зоопаразитів. Дослідження тварин на антропозоонози.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	Усьо-го	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Основи екологічної зоопаразитології												
Змістовий модуль 1. Екологія зоопаразитів.												
Тема 1. Біологічні та екологічні основи паразитизму.	8	2		2		4						
Тема 2. Екологічні, епізоотологічні та епідеміологічні особливості збудників паразитозів.	12	2		4		6						
Тема 3. Шляхи виділення яєць і личинок зоопаразитів із організму дефінітивних хазяїв та шляхи їх зараження.	12	2		4		6						
Тема 4. Джерела, шляхи поширення та фактори забруднення довкілля ооцистами, яйцями і личинками зоопаразитів.	12	2		4		6						
Разом за змістовим	44	8		14		22						

модулем 1													
Модуль 2. Паразитологічна ситуація та шляхи її вивчення.													
Змістовий модуль 2. Моніторинг паразитологічної ситуації та паразитологічні дослідження.													
Тема 1. Клініко-епізоотологічні дослідження тварин і людей на паразитози.	12	2		4		6							
Тема 2. Паразитологічні дослідження тварин.	10	2		4		4							
Тема 3. Паразитологічні дослідження об'єктів довкілля.	12	2		4		6							
Тема 4. Дослідження проміжних та резервуарних хазяїв з метою виявлення збудників паразитозоонозів.	12	2		4		6							
Разом за змістовим модулем 2	46	8		16		22							
ІНДЗ		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього годин	90	16		30		44							

5. Темі та план лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1: Біологічні та екологічні основи паразитизму. План: 1. Еколого-біологічні особливості найпростіших, гельмінтів, кліщів та комах. 2. Тварини – як джерело збудників інвазійних хвороб для інших тварин та людей, а також як переносники збудників паразитозів. 3. Навколишнє середовище та шляхи його забруднення. 4. Біологічне забруднення навколишнього середовища ооцистами, яйцями і личинками паразитів.	2
2	Тема 2: Екологічні, епізоотологічні та епідеміологічні особливості збудників паразитозів. План: 1. Інвазійний процес при інвазійних хворобах. 2. Розмноження зоопаразитів та їх плодовитість. 3. Розвиток яєць та личинок гельмінтів в довкіллі. 4. Шляхи проникнення інвазійного матеріалу в організм дефінітивного хазяїна.	2
3	Тема 3: Шляхи виділення яєць і личинок зоопаразитів із організму дефінітивних хазяїв та шляхи їх зараження. План: 1. Виділення ооцист, яєць та личинок зоопаразитів із організму дефінітивного хазяїна у довкілля в залежності від стадії розвитку	2

	збудників інвазійних хвороб та їх локалізації. 2. Особливості біологічного забруднення навколишнього середовища ооцистами, яйцями та личинками зоопаразитів. 3. Строки зберігання збудників інвазійних хвороб в доквіллі. Фактори зараження тварин та людей збудниками антропозоонозів. 4. Шляхи зараження тварин та людей збудниками інвазійних хвороб.	
4	Тема 4: Джерела, шляхи поширення та фактори забруднення доквілля ооцистами, яйцями і личинками зоопаразитів. План: 1. Джерела біологічного забруднення доквілля. 2. Шляхи поширення інвазійних елементів у доквіллі. 3. Фактори біологічного забруднення доквілля ооцистами, яйцями та личинками зоопаразитів.	2
5	Тема 5. Клініко-епізоотологічні дослідження тварин і людей на паразитози. План: 1. Аналіз статистичної ветеринарної звітності. 2. Обстеження тварин і людей на паразитози. 3. Паразитологічне обстеження тварин та об'єктів доквілля.	2
6	Тема 6. Паразитологічні дослідження об'єктів доквілля. План: 1. Методи паразитологічних досліджень об'єктів доквілля. 2. Фактори, що впливають на паразитологічні дослідження об'єктів доквілля. 3. Фактори, що впливають на забрудненість об'єктів доквілля ооцистами, яйцями та личинками зоопаразитів.	2
7	Тема 7. Паразитологічні дослідження тварин. План: 1. Методи паразитологічних досліджень, фактори, що впливають на їх ефективність. 2. Обладнання та матеріали для паразитологічних досліджень. 3. Раціональні строки проведення паразитологічних досліджень тварин.	2
8	Тема 8. Дослідження проміжних та резервуарних хазяїв з метою виявлення збудників паразитозоонозів. План: 1. Роль безхребетних і хребетних – проміжних хазяїв гельмінтів у поширенні інвазійних хвороб.. 2. Методи дослідження безхребетних і хребетних – проміжних хазяїв гельмінтів. 3. Дослідження проміжних хазяїв – збудників паразитозоонозів.	2
	Разом	16

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Охорона праці при виконанні паразитологічних досліджень, а також при роботі з інвазійним матеріалом та тваринами ураженими збудниками інвазійних хвороб.	2
2	Еколого-біологічні особливості трематоди та цестод.	2
3	Еколого-біологічні особливості нематод та акантоцефалів.	2

4	Еколого-біологічні особливості кліщів та комах.	2
5	Еколого-біологічні особливості найпростіших.	2
6	Шляхи виділення ооцист, яєць та личинок паразитів із організму хазяїна.	2
7	Паразитологічні дослідження тварин.	2
8	Паразитологічні дослідження об'єктів довкілля (проб трави, сіна, ґрунту, води, гною).	2
9	Паразитологічні дослідження, проміжних та резервуарних хазяїв зоопаразитів.	2
10	Дослідження молюсків на наявність адолескаріїв.	2
11	Дослідження кліщів та жуків на наявність проміжних стадій розвитку зоопаразитів.	2
12	Дослідження кровосисних комах на наявність проміжних стадій розвитку зоопаразитів.	2
13	Дослідження малощетинкових червів (Oligochaeta).	2
14	Дослідження риби на ураженість личинками гельмінтів.	2
15	Дослідження амфібій, плазунів, птахів та ссавців на ураженість личинками гельмінтів.	2
	Разом	30

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Обладнання для паразитологічних досліджень та раціональні строки їх проведення.	2
2.	Взяття матеріалу для паразитологічних досліджень	2
3.	Фактори, що впливають на паразитологічні дослідження об'єктів довкілля.	2
4.	Роль безхребетних як проміжних хазяїв гельмінтів.	2
5.	Життєздатність збудників інвазійних хвороб у довкіллі.	2
6.	Пасовищна профілактика гельмінтозів.	2
7.	Хіміопротекція інвазійних хвороб.	2
8.	Навколишнє середовище та шляхи його забруднення.	2
9.	Методи паразитологічних досліджень тварин.	2
10.	Методи паразитологічних досліджень об'єктів довкілля.	2
11.	Дослідження хребетних водних біоценозів (риб – проміжних хазяїв опісторхісів, метагонімусів, нанофіетусів, дифілоботрій, анізакісів).	2
12.	Виділення ооцист яєць та личинок зоопаразитів із організму дефінітивного хазяїна.	2
13.	Джерела біологічного забруднення довкілля.	2
14.	Шляхи поширення інвазійних елементів у довкіллі.	2
15.	Дослідження кліщів, жуків та кровосисних комах на наявність проміжних стадій розвитку зоопаразитів.	2
16.	Розвиток кліщів і комах у довкіллі.	2
17.	Аналіз статистичної ветеринарної звітності.	2
18.	Епізоотологічне, епідеміологічне та клінічне обстеження тварин і людей на паразитози.	2
19.	Фактори, що впливають на забрудненість об'єктів довкілля ооцистами, яйцями та личинками зоопаразитів.	2
20.	Ветеринарно - санітарна оцінка тваринницьких приміщень і прифермерських територій.	2

21.	Ветеринарно - санітарна оцінка водойм і пасовищ, місць проживання тимчасових ектопаразитів.	2
22.	Роль проміжних хазяїв гельмінтів у поширенні інвазійних хвороб.	2
	Разом	44

8. Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

1.1. *Словесні*: розповідь, пояснення, робота з книгою (читання, виписування, конспектування, виготовлення таблиць, опорних конспектів тощо).

1.2. *Наочні*: демонстрація, ілюстрація, спостереження.

1.3. *Практичні*: лабораторний метод, практична робота.

2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

2.1. *Аналітичний*

2.2. *Індуктивний метод*

2.3. *Дедуктивний метод*

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.

3.1. *Частково-пошуковий (евристичний)*

3.2. *Дослідницький*

4. **Активні методи навчання** - використання технічних засобів навчання, екскурсії, групові дослідження, самооцінка знань, використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій.

5. **Інтерактивні технології навчання** - використання мультимедійних технологій.

9. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС

2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація)

3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:

- рівень знань, продемонстрований на практичних, лабораторних та семінарських заняттях;

- активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;

- результати виконання та захисту лабораторних робіт;

- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;

- результати тестування;

- письмові завдання при проведенні контрольних робіт;

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								СРС	Разом за модулі та СРС	Атестація	Підсумковий тест - вий тест - екзамен	Сума
Модуль 1 – 20 балів				Модуль 2 – 20 балів								
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	15	55 (40+15)	15	30	100
5	5	5	5	5	5	5	5					

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Методичне забезпечення

1. Дахно І.С., Дахно Г.П., Негреба Ю.В., Лазоренко Л.М., Савчук І.М. Біоекологічна зоопаразитологія. Методичні вказівки до проведення лабораторно-практичних занять. Сумський НАУ. Суми, 2008. – 21 с.

11. Рекомендована література

Базова

1. Секретарюк К.В., Сварчевський К.В. Основи екологічної зоопаразитології. Львів.: Універсум Плаблишинг, 2007. 358 с.
2. Нев'ядомська К.А. Загальна паразитологія. Київ.: Вища школа, 2006. 483 с.
3. Галат В.Ф., Березовський А.В., Сорока Н.М. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин. Київ.: Вища освіта, 2003. 464 с.
4. Галат В.Ф., Березовський А.В., Сорока Н.М. Прус М.П. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин. Київ.: Вища освіта, 2004. 238 с.
5. Дахно І.С., Березовський А.В., Галат В.Ф. Атлас гельмінтів тварин. Ветінформ, 2001. 118 с.
6. Дахно І.С., Дахно Ю.І. Екологічна гельмінтологія: Навч. Посібник. Суми.: Козацький вал, 2010. 220 с.

Допоміжна

1. Вербицький П.І., Достоевський П.І. Довідник лікаря ветеринарної медицини. Київ.: Урожай, 2004. 1280 с.
2. Галат В.Ф., Березовський А.В., Сорока Н.М. Прус М.П. Інвазійні хвороби свиней: Навчальний. Київ.: НАУ, 2006. 94 с.
3. Галат В.Ф., Березовський А.В., Сорока Н.М. Прус М.П. Інвазійні хвороби коней: Навчальний посібник. Київ.: НАУ, 2008. 154 с.
4. Boch J., Supperer R. Veterinarmedizinische Parasitologie. Berlin und Hamburg.: Verlag Paul Parey, 2002. 906 s.

